

Número 11, desembre 2003

Informe del World Library and Information Congress: 69th IFLA General Conference and Council (Berlín, 1-9 d'agost de 2003). Aspectes generals del congrés i informe de les activitats dels comitès permanents de les seccions de Catalogació i d'Educació i Formació

[ASSUMPCIÓ ESTIVILL¹](#)

Facultat de Biblioteconomia i Documentació

Universitat de Barcelona

estivill@ub.edu

1 Aspectes generals del congrés

En catalogar el congrés de l'IFLA d'enguany, els catalogadors hauran d'establir un nou encapçalament per a l'esdeveniment i crear la fitxa d'autoritats corresponent, ja que el congrés ha canviat de nom. La raó del canvi ha estat apropar el congrés al públic general fent-ne més reconeixedora la temàtica. Certament, World Library and Information Congress (Congrés Mundial sobre Biblioteques i Informació) aconsegueix aquest objectiu molt més que el nom anterior (IFLA General Conference and Council).

El congrés s'ha reunit a Berlín entre l'1 i el 9 d'agost, i la majoria de les sessions han tingut lloc a l'International Congress Centre (ICC). Amb el lema general "La biblioteca com a punt d'accés: mitjans, informació, cultura" ("Access point library: media, information, culture") hi ha hagut un total de 235 sessions oficials -entre les quals es compten tant les reunions d'accés restringit dels òrgans de govern i dels comitès permanents de les seccions, com les sessions obertes. La majoria de les ponències i alguns dels informes presentats es poden llegir a les pàgines web del congrés publicades a l'IFLANET². En l'acte de clausura es donaren les xifres de participació següents, que mostren que any rere any es van superant les xifres dels congressos anteriors: 4.563 inscrits, que representen un total de 133 països; 160 empreses de productes i serveis a l'exposició; 34 patrocinadors, i més de 200 voluntaris. La delegació espanyola -amb 69 bibliotecaris segons les llistes provisionals- fou també força nombrosa.

Figura 1. Vista general de l'International Congress Centre (ICC). (c) BDB-IFLA 2003/Dirk Deckbar

La inauguració oficial del congrés es va fer el dilluns 4 d'agost; tanmateix, els dies previs van ser plens d'activitats. El divendres 1 d'agost, van tenir lloc les reunions de la Junta de Govern, del Comitè Professional i de les juntes de coordinació de les vuit divisions en què s'organitza l'IFLA; i el dissabte 2 i el diumenge 3, es feren les reunions dels comitès permanents de les distintes seccions i s'iniciaren algunes sessions obertes i les trobades de grups de discussió sobre temes puntuals i d'actualitat. Tots els òrgans de govern i els comitès permanents van tenir una segona sessió de treball els dos darrers dies del congrés -el divendres 8 d'agost, els comitès permanents i el dissabte 9, la resta.

Com cada any, el primer dissabte del congrés es van fer les reunions dels caucus, els organismes que apleguen els delegats de països concrets o de diversos països que parlen una mateixa llengua. A la reunió del Caucus Hispànic -dirigida per Pedro Hípola, president de la FESABID-, Ana María Peruchena de l'Argentina i Vinyet Panyella van agrair el suport rebut en les recents eleccions als òrgans de govern i que han donat com a resultat la seva elecció com a membres de la Junta de Govern de l'IFLA. Des d'aquesta responsabilitat volen impulsar la presència de l'espanyol com a llengua de treball i una participació més activa de la representació hispànica. Carmen Caro, del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, remarcà l'esforç que es fa des d'aquest organisme per assegurar la publicació de la versió espanyola de *l'IFLA express* i la seva voluntat de publicar traduccions a aquesta llengua de les normes i directrius de l'IFLA. Ramon Abad, que forma part del Comitè de Publicacions d'aquest organisme, féu un resum de les seves publicacions principals. Ana María Peruchena presentà el programa final del congrés de l'Argentina per a l'any vinent i Vinyet Panyella parlà dels objectius principals del Blue Shield, el programa conjunt de l'International Council on Archives (ICA), l'International Council of Museums (ICOM), l'International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) i l'IFLA, creat amb l'objectiu de protegir l'herència cultural de la humanitat en els casos de conflictes armats i desastres naturals. La presidenta electa de l'IFLA, Kay Raseroka, féu acte de presència a la reunió del caucus per parlar dels punts essencials del seu programa i del seu desig d'impulsar les associacions professionals nacionals, i per agrair la feina que fan els delegats i el suport que ha rebut en tot moment.

El diumenge 3 d'agost hi va haver la primera sessió de la reunió anual del Consell de l'IFLA, format pels representants de les institucions que la formen. Després de la inauguració de l'acte per part de la presidenta, Christine Deschamps, el representant del Comitè Organitzador de Berlín va donar la benvinguda als congressistes i els va informar de les dades relatives a les inscripcions. A continuació s'aprovà l'agenda de la reunió i l'acta del Consell dut a terme a Glasgow el 2002, i s'informà del resultat de les eleccions per a president electe i per a les deu places vacants de la Junta de Govern. Alex Byrne (Austràlia) és el nou president electe que actuarà com a vicepresident en els propers dos anys. Els nous membres de la Junta de Govern, per ordre de vots, són els següents: Ana María Peruchena (Argentina), Alex Byrne (Austràlia) - que ja forma part de la Junta com a president electe-, Claudia Lux (Alemanya), Jianzhong Wu (Xina), Ellen Tise (Àfrica del Sud), Ingrid Parent (Canadà), Sissel Nilsen (Noruega), Shawky Salem (Egipte), Tiiu Valm (Estònia), Evgeniy Kuz'min (Rússia) i Vinyet Panyella (Espanya).

Al llarg del Consell, el secretari general, Ross Shimon, i el tresorer, Derek Law, presentaren els

seus informes. El primer destacà les prioritats de la seva gestió al llarg dels darrers anys: millorar les finances de l'IFLA i reestructurar els estatuts per tal d'involucrar més els membres de l'organisme, aconseguir un sistema electoral més democràtic i integrar les polítiques generals amb el treball professional. Entre els aspectes concrets en què s'ha treballat, posà èmfasi en el desenvolupament de les activitats centrals de l'IFLA, que substitueixen els antics programes centrals, i de les prioritats professionals, que faciliten aquesta integració de les polítiques amb el treball dels comitès. També ha de servir de directriu en aquest sentit el lema que a partir d'ara guiarà cada presidència i que, per als dos propers anys, serà el de "Alfabetització al llarg de la vida". Ross Shimon es referí al canvi de nom del congrés i el justificà perquè tothom sap que són les biblioteques, però només els professionals saben què és l'IFLA. Cal suposar que amb el nom nou el congrés tindrà molt més impacte en aquelles ciutats on s'organitzi a partir d'ara, i apuntà que el congrés també ha canviat el sistema d'organització que, des de fa un temps, està en mans d'una empresa; això ha alliberat els comitès nacionals i el personal de l'IFLA d'una feina feixuga. Altres canvis positius han estat els duts a terme a l'*IFLA journal* i a l'IFLANET, el qual s'ha convertit en un mitjà de comunicació potent que ha duplicat els continguts i millorat l'estructura. Finalment, anuncià que el 2007 es durà a terme una revisió de les seccions actuals per tal de reestructurar-les si es considera necessari. Per la seva banda, Derek Law va presentar l'estat de comptes de la institució i destacà que les xifres són força positives, gràcies en bona part a l'elevat nombre d'assistents als dos darrers congressos -Boston i Glasgow. La nombrosa assistència de congressistes a Berlín fa preveure que la reserva econòmica actual -de 614.000 euros- es mantindrà o àdhuc augmentarà. L'increment de les quotes que s'ha previst per a l'any vinent és del 2% -la inflació ha estat del 3,5%.

El Consell es reuní en una segona sessió el divendres 8 d'agost. S'hi aprovaren petites esmenes als estatuts i una sèrie de resolucions, entre les quals destaquen les següents:

- Aprofitar la Cimera Mundial sobre la Societat de la Informació (World Summit on the Information Society), en la qual l'IFLA és activa, per promoure entre els governs la idea que les biblioteques són un bé públic, per cridar-los l'atenció sobre la distància cada vegada més gran entre els que tenen accés a la informació i els que tenen dificultats per accedir-hi, per demanar l'eliminació de tarifes pels serveis bibliotecaris bàsics, perquè desenvolupin serveis electrònics amb continguts locals i perquè facilitin un accés equitatiu a Internet. La resolució s'enviarà a totes les associacions bibliotecàries nacionals i a les delegacions governamentals a la cimera.
- Denunciar les disposicions legals introduïdes a diversos països arran de la lluita contra el terrorisme que atempten contra el dret a la privadesa i amenacen l'accés a la informació en nom de la seguretat nacional, i demanar l'esmena d'aquestes disposicions per protegir aquests drets. La resolució es difondrà àmpliament i s'enviarà a les associacions professionals nacionals perquè donin comptes a l'Oficina FAIFE de l'IFLA sobre els assumptes relacionats amb aquest tema.
- Arran de la destrucció del patrimoni cultural de l'Iraq, promoure que els governs ratifiquin la convenció de l'Haia de 1954 per a la protecció del patrimoni cultural en els casos de conflictes armats, prenguin mesures contra el tràfic il·legal de béns culturals, considerin el Blue Shield com a organisme coordinador per a les accions de protecció del patrimoni cultural i creïn comitès nacionals d'aquest organisme. L'IFLA també hauria de treballar per conscienciar la població mundial de l'impacte de les pèrdues que han patit les biblioteques de l'Iraq, animar els països perquè col·laborin en la restauració de les seves infraestructures i ajudar a reconstruir-les.
- Promoure que les seccions i divisions de l'IFLA facin activitats per estudiar les necessitats d'informació de les dones en els distints països per tal de millorar els serveis d'informació que els són adreçats.

A continuació de la primera sessió del Consell, es va inaugurar l'exposició, que aplegava uns 160 expositors. L'exposició és sempre un dels punts forts del congrés perquè les empreses solen presentar-hi les novetats. Enguany també ha estat així. L'únic punt negatiu va ser la seva distribució dispersa, que dificultava fer-ne un seguiment exhaustiu i localitzar les empreses que hi participaven.

La inauguració oficial del congrés va tenir lloc el dilluns 4 d'agost. Ranga Yogeshwar, nét de Ranganathan, va presentar l'acte i les distintes intervencions. Després de les paraules de benvinguda del president del Comitè Organitzador i de les autoritats governamentals, la presidenta de l'IFLA, Christine Deschamps, va fer el seu informe anual que, en aquesta ocasió, fou el repàs dels seus sis anys en la presidència de l'organisme, ja que el seu mandat s'ha acabat a Berlín. Destacà la redacció i l'aprovació dels nous estatuts, que han resultat en una organització més àgil; la reforma del sistema d'eleccions per correu, que ha democratitzat l'IFLA i ha significat més representativitat; la posada en marxa d'un sistema de quotes que té en compte les possibilitats econòmiques dels distints països d'acord amb la classificació de les Nacions Unides, i la posada en marxa del programa de formació IFLA/OCLC que, amb el suport de la UNESCO, de l'American Library Association i de l'OCLC, facilita que joves bibliotecaris de països en vies de desenvolupament facin estades de formació als Estats Units. En un altre punt del seu informe, Deschamps es referí a les activitats internacionals de l'IFLA, sobretot a la seva presència en el programa Blue Shield, al qual han dedicat molts esforços en els darrers anys com a conseqüència dels efectes de les guerres de l'antiga Iugoslàvia, l'Afganistan i l'Iraq, i a la

participació a la Cimera Mundial sobre la Societat de la Informació. També parlà abundantment de les activitats centrals de l'IFLA, que substitueixen els antics programes centrals, del seu estat actual i de les institucions que els donen suport per allotjar-les. Per acabar, va fer menció de les operacions generals de l'IFLA que s'han anat fent de la manera habitual: l'organització del congrés anual, el seu programa de publicacions, els viatges i les visites a països de tot el món i les tasques del dia a dia. La presidenta acabà la seva intervenció amb l'agraïment per a tots els seus col·laboradors i per a les persones i institucions que li han donat suport al llarg d'aquests sis anys.

La conferència inaugural "Library and publishers: a partnership?" va anar a càrrec de Klaus G. Saur, que parlà de l'estreta relació dels bibliotecaris alemanys amb l'IFLA i mencionà els diversos congressos que han tingut lloc al llarg dels anys a Alemanya. També es referí al món de l'edició acadèmica i a les fusions d'editorials que han tingut lloc en els darrers temps, als canvis que s'han anat produint en les disposicions legals sobre el copyright, al suport que els editors alemanys donen a la xarxa de biblioteques del Goethe Institut, a la dependència mútua d'editors i de biblioteques sobretot en l'entorn acadèmic, i als objectius i problemes que comparteixen els uns i les altres.

El congrés es va clausurar oficialment el 8 d'agost. El president del Comitè Organitzador va donar les darreres xifres de participació provisionals i anuncià la ciutat que ha resultat escollida per acollir el congrés de 2008: el Quebec, al Canadà. Després de les invitacions als dos propers congressos a Buenos Aires i Oslo, Winston Tabb, del Comitè Professional, va resumir els aspectes professionals del congrés prestant atenció a la sessió que, per segon any consecutiu, la presidenta electa manté amb representants de les sessions i divisions per recollir idees que dirigeixin les seves polítiques; també es referí a la sessió de pòsters com un dels elements del congrés que cada vegada esdevé més popular i té més participació. A continuació, glossà la tasca de la presidenta sortint i la del secretari general de l'IFLA, que deixarà el seu càrrec en els propers mesos. Els agraïments finals van anar a càrrec del tresorer, Derek Law, que explicà també el nou sistema de premis i reconeixements de l'IFLA. Enguany, l'Honorary Fellowship, que és el reconeixement més alt, s'ha donat a Marianne Scott i s'han lliurat medalles als antics presidents, Herman Liebaers, Hans-Peter Geh i Robert Wedgeworth, i als responsables de diversos programes. Al llarg de l'acte també es lliuraren els premis al millor pòster, al millor butlletí de notícies de les seccions i el de la Secció de Gestió i Màrqueting, que enguany s'ha concedit a una de les campanyes de promoció de la lectura del Consorci de Biblioteques de Barcelona. Christine Deschamps i Ross Shimon van rebre centenars de targetes de préstec de biblioteques d'arreu del món com a regal de comiat. L'acte es va cloure amb la presa de possessió i el discurs de la nova presidenta, Kay Raseroka, de Botswana. Per primera vegada a la seva història, l'IFLA té una presidenta d'un país en vies de desenvolupament.

Figura 1. La nova presidenta de l'IFLA, Kay Raseroka. (c) BDB-IFLA 2003/Dirk Deckbar

A part de les sessions més formals, al llarg del congrés tenen lloc nombroses activitats paral·leles, com ara les visites organitzades a biblioteques de l'àrea; les recepcions, que tenen lloc als vespres i que són una bona oportunitat per fer relacions socials i també per conèixer els costums i les especialitats culinàries de la regió, i les sessions plenàries o conferències, que tenen lloc cada dia. Durant el congrés es concedeix l'Access to Learning Award, de la Bill &

Melinda Gates Foundation. Aquest premi d'un milió de dòlars es dona a un projecte bibliotecari que impulsi l'ús de la tecnologia com a mitjà per facilitar l'accés a l'aprenentatge. Enguany el guardó s'ha concedit a l'Smart Cape Access Project de Ciutat del Cap, a l'Àfrica del Sud, pels seus esforços per proporcionar accés a ordinadors i a Internet als seus ciutadans.

A continuació es repassen les activitats del Comitè Permanent de la Secció de Catalogació i del Comitè Permanent de la Secció d'Educació i Formació i els treballs presentats en les seves sessions obertes, així com algunes de les activitats de les seccions de Classificació i Indexació i de Bibliografia que, juntament amb la de Catalogació, formen la Divisió de Control Bibliogràfic.

2 Activitats i treballs del Comitè Permanent de la Secció de Catalogació

2.1 Reunions generals del Comitè Permanent

El Comitè Permanent de la Secció de Catalogació es reuní els dies 2 i 8 d'agost. Fetes les presentacions dels assistents i aprovada l'agenda i les actes del congrés de Glasgow (2002), es va procedir a les eleccions dels càrrecs per als propers dos anys: Gunilla Jonsson va resultar escollida presidenta. L'actual presidenta, Barbara Tillet, va donar la benvinguda als nous membres de la Secció i procedí a informar dels temes següents: de les directrius que s'han elaborat per a la planificació dels programes dels propers congressos, en els quals s'han limitat força les sessions obertes de les seccions; del pressupost de la Secció i del seu butlletí de notícies, l'SCATNews; del programa que la Secció ha previst per a Berlín, i de com s'han reorganitzat alguns dels temes que depenien del programa central Universal Bibliographic Control and International MARC (UBCIM) i que fins a final d'any estaven centralitzats a la Deutsche Bibliothek. Com ja s'havia anunciat, el programa UNIMARC ara depèn de la Biblioteca Nacional de Portugal i Marie-France Plassard continuarà sent l'editora del butlletí International cataloguing and bibliographic control.

Barbara Tillet també féu referència a la posada en marxa del programa IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards (ICABS), que està impulsat per la Conference of Directors of National Libraries. Aquest programa vol recollir alguns dels objectius de l'antic programa UBCIM que, com la promoció i el manteniment d'estàndards, eren i són incumbència de la Secció de Catalogació. En concret, l'ICABS ha mostrat interès en projectes com ara el FRANAR, l'FRBR i les revisions de les ISBD, temes que estan tots en mans de la Secció de Catalogació. Això farà necessària una coordinació estreta de la Secció amb l'ICABS; tanmateix, de moment no hi ha hagut contactes directes per aclarir les responsabilitats.

A les dues reunions del Comitè Permanent s'informà abastament dels projectes dels distints grups de treball que funcionen en la Secció, dels quals es dona notícia més avall, i la presidenta sortint va resumir l'IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code (IME ICC) que, organitzat per la Secció, va tenir lloc a Frankfurt del 28 al 30 de juliol. Aquesta reunió va ser també el tema de la sessió oberta de la Secció (vegeu més avall). També es revisà el seu pla estratègic per als dos propers anys i es decidí que, de cara al congrés de l'any vinent, a Buenos Aires, s'organitzarà una segona edició de l'IME ICC per tal de recollir les opinions dels experts d'aquella regió geogràfica.

A continuació es fa un resum de l'estat actual dels projectes que la Secció de Catalogació té encetats. Al llarg dels dies del congrés, els grups que s'encarreguen de cada un d'aquests projectes van mantenir diverses sessions de treball per complementar la feina que, al llarg del curs, es fa mitjançant el correu electrònic.

2.2 Projectes de la Secció de Catalogació

2.2.1 ISBD

El Comitè de Revisió de les ISBD, liderat per John Byrum de la Library of Congress, s'ocupa sobretot de qüestions generals de manteniment i d'harmonització dels textos ISBD i de fer el seguiment dels diversos projectes de revisió o d'actualització de les normes que, en alguns casos, pot ser responsabilitat d'una altra secció amb la col·laboració i supervisió de la Secció de Catalogació. Actualment, el Comitè treballa en l'actualització de les normatives per tal d'incorporar-hi la terminologia del model FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records) i de determinar els elements opcionals que deriven del registre nacional bàsic dissenyat juntament amb aquest model. La ISBD(M) ja ha passat per aquesta revisió, que va ser publicada a l'IFLANET el 2002,³ la ISBD(G) i la ISBD(A) són els altres textos que en aquest moment s'estan revisant amb aquests criteris. Així mateix, durant el congrés s'havien d'acabar d'examinar els comentaris rebuts a la revisió de la ISBD(ER), que incorpora alguns canvis més profunds, com ara l'eliminació de l'àrea 3 de la descripció⁴. Per al proper any s'ha previst revisar la ISBD(PM) i la

ISBD(CM), en la qual hi estava implicada la Secció de Geografia i Mapes. Uns altres temes en estudi són el problema dels recursos que es presenten en formats múltiples i la revisió de l'àrea 6 de la descripció, la de la col·lecció (les fonts d'informació de l'àrea, els títols de seccions i suplementes, etc.).

2.2.2 Guidelines for OPAC displays

Els lectors d'aquest informe anual saben que aquest és un projecte que fa anys que s'arrossega i que fins i tot s'havia publicat, el 1999, un esborrany prou avançat de les directrius per a la seva revisió mundial. Tanmateix, aquest text es va retirar perquè una part dels membres del grup de treball no estaven d'acord amb la seva filosofia -massa ortodoxa, segons algunes opinions. Actualment hi ha un segon text bastant avançat; a Berlín s'han comentat les darreres esmenes introduïdes i s'ha establert un calendari per a la feina que cal enllestir: l'actualització dels apèndixs de normes i bibliografia, del glossari i dels exemples. Està previst acabar amb aquests temes a final de setembre i que el document es pugui distribuir el mes de novembre per revisar-lo.

2.2.3 Working Group on the Use of Metadata Schemes

Els dos objectius bàsics del grup de treball sobre l'ús d'esquemes de metadades són:

- Determinar un registre bàsic i mínim de metadades que pugui ser emprat per autors i/o editors, que millori la descoberta de recursos i que proporcioni, quan sigui apropiat, elements que puguin incorporar-se en registres bibliogràfics (de catàlegs). Proporcionar una guia (i, en última instància, directrius) a les biblioteques sobre quan cal emprar metadades i en quins casos cal emprar-les enfront de registres bibliogràfics (de catàlegs).

A Berlín el grup ha mantingut una reunió en què s'ha acordat un document final molt simple que probablement es farà públic aquesta tardor.

2.2.4 Diccionari multilingüe de termes de catalogació

Aquest any, a la reunió del Comitè Permanent de la Secció, Monika Münnich va presentar la base de dades que s'ha dissenyat per al projecte. De moment conté uns 300 registres que procedeixen de les definicions en anglès que s'inclouen en els textos ISBD i s'han començat a introduir les definicions corresponents en alemany. El grup de treball es reuní durant el congrés per analitzar i decidir les qüestions de procediment a partir d'ara.

2.2.5 Anonymous classics

No hi ha novetats sobre aquest projecte que la seva coordinadora, Nadine Bodaert, té encallat des de fa anys.

2.2.6 FRANAR (Functional Requirements and Numbering of Authority Records)

El grup de treball FRANAR va ser establert el 1999 en el marc del programa UBCIM. Actualment hi participen diverses seccions de la Divisió de Control Bibliogràfic, entre les quals hi ha la Secció de Catalogació. Els objectius bàsics del grup són definir els requeriments funcionals dels registres d'autoritats i estudiar la possibilitat d'un número internacional normalitzat de dades d'autoritats (ISADN) que faciliti l'intercanvi i ús de registres d'autoritats entre centres bibliogràfics nacionals, analitzar la possibilitat d'una base de dades internacional de registres d'autoritats i fer d'enllaç amb altres grups que treballen amb autoritats. Durant aquest any el grup ha revisat tres esborranys del document elaborat per Tom Delsey sobre els requeriments funcionals dels registres d'autoritats i té gairebé enllestida la versió que ha de fer-se pública per a la seva revisió mundial.

En la seva relació amb l'International Council on Archives, el grup FRANAR ha treballat en la revisió de la segona edició de l'International Standard Archival Authority Record (Corporate Bodies, Persons and Families) (ISAAR (CPF)).

2.2.7 Working Group on Functional Requirements for Bibliographic Records

Aquest grup es creà en el congrés de Glasgow amb l'objectiu principal d'impulsar el model FRBR.

Al llarg d'aquest any, els seus assoliment han estat els següents:

- Creació d'una llista de distribució gestionada des de la Bibliothèque Nationale de France que té més de 200 subscriptors de 50 països diferents i que és força activa.
- Creació d'unes pàgines web específiques dins del web de la Secció.⁵
-
- Elaboració d'una bibliografia exhaustiva sobre el tema.
- Publicació de presentacions i documents de treball.
- Informació sobre els projectes en marxa d'aplicació del model.

De les tasques que el grup es va marcar inicialment, queden pendents les següents: clarificar el concepte de l'entitat expressió del model FRBR, elaborar un manual del model adreçat a professors de catalogació i fer un recull d'exemples.

2.2.8 Revisió de Names of persons (1996)

Françoise Bourdon va fer la proposta d'actualitzar la publicació Names of persons (1996). Una de les possibilitats apuntades per procedir a la revisió del text seria la de fer-lo públic a les pàgines web de la Secció, per tal que els diferents països -biblioteques i centres bibliogràfics nacionals, sobretot- poguessin suggerir les esmenes necessàries.

2.3 La sessió oberta i altres activitats de la Secció de Catalogació

La sessió oberta de la Secció de Catalogació va tenir lloc el dimarts 5 d'agost. Es dedicà exclusivament a l'International Meeting of Experts on an International Cataloguing Code (IME ICC), que va tenir lloc a Frankfurt del 28 al 30 de juliol. Barbara Tillett en va fer l'informe general i Claudia Fabian, Renate Gömpel, Gunilla Jonsson, Monika Münnich i Barbara Tillett van resumir els objectius i les recomanacions dels cinc grups de treball en què s'organitzà la reunió. Com que el congrés de l'IFLA s'inicià just després de la trobada de Frankfurt, aquests informes de moment no s'han publicat en el web del congrés de l'IFLA, però tant el programa de l'esdeveniment, com els documents de treball i l'arxiu de missatges de la llista de distribució que es creà per preparar la reunió són disponibles al web de l'IME ICC.⁶ Possiblement quan l'informe que es publica a BiD vegi la llum, el web inclourà també la declaració de principis que s'ha de derivar d'aquestes intenses jornades de treball.

La reunió de Frankfurt es va començar a planificar el 2001, com una manera de celebrar el 40è aniversari dels principis de París i amb la finalitat general d'"augmentar la capacitat de compartir informació catalogràfica mundialment a partir de promoure els estàndards per al contingut dels registres bibliogràfics i d'autoritats en els catàlegs de biblioteques". De manera més concreta, l'objectiu d'aquesta primera reunió s'ha formulat de la manera següent: "Examinar els codis de catalogació que s'empren actualment a Europa per tal de comparar-ne les similituds i diferències amb la finalitat d'examinar si és possible una aproximació i potser desenvolupar un codi internacional de catalogació". Els resultats que s'anticipaven de la reunió era una nova declaració de principis que actualitzés els principis de París de 1961 a l'entorn catalogràfic d'ara.

La reunió, que no era oberta sinó que la inscripció només es podia fer per invitació, aplegà 54 experts de 32 països europeus. En primer lloc, s'hi presentaren els resultats d'una enquesta sobre els codis de catalogació europeus que es dissenyà a partir de les diverses seccions considerades pels principis de París i que obtingué un total de divuit respostes. També s'hi van presentar treballs sobre les ISBD (John Byrum), el model FRBR (Patrick Le Bœuf) i el projecte de la Virtual International Authority File (Barbara Tillett). Tanmateix, la part més important de les jornades foren les discussions que s'organitzaren al voltant de cinc grups de treball que tractaren els temes següents: noms personals ("personal names"), entitats ("corporate bodies"), serialitat ("seriality"), estructures en diverses parts ("multipart structures") i títols uniformes i designacions generals de material aplicats a l'entitat expressió ("uniform titles and GMDs on the expression level"). El darrer dia les discussions se centraren en un primer esborrany de principis. Al llarg del mes de setembre, i després que aquest esborrany s'hagi discutit per mitjà de la llista de la reunió, es farà públic al web de l'IME ICC.

La Secció de Catalogació també col·laborà en la sessió oberta de la Secció d'Accés al Document i Préstec Interbibliotecari (Document Delivery and Interlending) que, amb el títol "Centralised or decentralised: which way to go?", aplegà els treballs següents:

- "The bibliographic advantages of a centralised union catalogue for ILL and resource sharing", Philip Hider, Singapur (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/120e-Hider.pdf>).⁷
-
- "Document delivery design: systems for users, not users for systems", Peter Stubley, University of Sheffield Library, Regne Unit (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/036e-Stubley.pdf>).⁸

-
- “Going Dutch: creating a multitiered networked ILL service for the Netherlands”, Johan Stapel, Koninklijke Bibliotheek, l’Haia, Països Baixos (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/186e-Stapel.pdf>).

3 La Divisió del Control Bibliogràfic

Les divisions disposen d’una sessió oficial oberta on exposen els seus projectes, els de les seccions que en formen part i el programa del congrés de cada una d’aquestes seccions. La sessió oberta de la Divisió del Control Bibliogràfic tingué lloc el dilluns 4 d’agost i fou presidida per la McIlwaine, presidenta de la Divisió. S’hi presentaren els informes dels projectes, les publicacions i els actes organitzats durant el congrés per les tres seccions de la Divisió - Bibliografia, Catalogació i Classificació i Indexació. Fernanda Campos, de la Biblioteca Nacional de Portugal, informà del traspàs de la responsabilitat del format UNIMARC a aquesta biblioteca el propassat mes de març. Entre les novetats relatives a l’UNIMARC, destacà la publicació a l’IFLANET de l’esborrany del format de fons per a la seva revisió mundial, la revisió que s’està fent del format d’autoritats i el desenvolupament del format de classificació. També informà que s’està treballant en l’elaboració de taules de correspondències entre l’UNIMARC i altres formats, en una versió del format en XML i en la seva adaptació al model FRBR. En la sessió també hi hagué la intervenció de Claudia Fabian sobre la situació del control bibliogràfic a Alemanya i Winston Tabb, del Comitè Professional de l’IFLA, exposà com s’han anat desenvolupant els projectes del programa UBCIM després que els programes centrals de l’IFLA fossin substituïts per les actuals activitats centrals. Destacà l’interès de la Conference of Directors of National Libraries en donar suport a algunes de les activitats de la Divisió de Control Bibliogràfic i la posada en marxa de l’ICABS, de la qual ja s’ha donat notícia.

Més amunt s’han comentat amb detall el programa i les activitats de la Secció de Catalogació. Les altres dues seccions de la Divisió dedicaren les seves sessions obertes als temes següents: “Electronic national bibliographies”, la de Bibliografia, i “Changing roles of subject access tools” la de Classificació i Indexació. En la primera hi presentaren treballs Marcelle Beaudiquez, Unni Knutsen, Maja Zumer i Juha Hakala, de les biblioteques nacionals de França, Noruega i Eslovènia i de la biblioteca universitària d’Hèlsinki, respectivament. S’hi tractaren temes com ara l’aplicació dels principis fonamentals del control bibliogràfic universal als llocs web, els avantatges i inconvenients de la inclusió d’aquests recursos en les bibliografies nacionals corrents, la necessitat de desenvolupar directrius per a les bibliografies nacionals electròniques i quins aspectes haurien de tenir en compte, i l’estat de la qüestió de les bibliografies nacionals en format electrònic, tant de les d’accés local (en CD-ROM) com de les que estan disponibles en línia.⁹ La sessió de la Secció de Classificació i Indexació comptà amb la participació d’Ed O’Neill, d’OCLC, i de Lois Mai Chan, de la University of Kentucky, que presentaren el projecte FAST (Faceted Application of Subject Terminology), que consisteix en la conversió del vocabulari LCSH a una estructura de vuit facetes i en la simplificació de la seva sintaxi per tal de facilitar-ne l’ús i l’aplicació.¹⁰ La segona intervenció anà a càrrec d’Aida Slavic, de l’University College London, que presentà una anàlisi detallada de les funcionalitats de la classificació decimal universal que s’han de tenir en compte a l’hora de posar en marxa sistemes d’organització i de recuperació de la informació.¹¹ La sessió es va cloure amb el treball presentat per Patrice Landry sobre els beneficis que s’han derivat de l’adopció, ara fa cinc anys, per la Biblioteca Nacional de Suïssa, del sistema d’indexació alemany.¹²

En aquesta ocasió les seccions de la Divisió IV, Control Bibliogràfic, organitzaren conjuntament un taller dedicat al tema dels portals temàtics. S’hi presentaren els treballs següents:

- “Australian subject gateways, the successes and the challenges”, Janine Schmidt, Anne Horn i Barbara Thorsen, University of Queensland, Brisbane, Austràlia (http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/166e-Schmidt_Horn_Thorsen.pdf)
- “Metadata schemes for subject gateways”, Lynne C. Howarth, Faculty of Information Studies, University of Toronto, Canadà (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/053e-Howarth.pdf>)¹³
- “Multilinguism and DDC cross-browsing: two keys towards a better interoperability in RENARDUS”, Elisabeth Freyre, Bibliothèque Nationale de France, i Heike Neuroth, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen (SUB), Göttingen, Alemanya.
- “Relationship between subject gateways and national bibliographies in international context”, Bohdana Stoklasova, Marie Balikova i Ludmila Celbová, Národní knihovne, Praga, República Txeca (http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/054e-Stoklasova_Balikova_Celbova.pdf)¹⁴
- “Vascoda: a portal for scientific resource collections created by German libraries and information centres”, Tamara Pianos, Universitätsbibliothek Hannover und Technische Informationsbibliothek, Alemanya (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/055e-Pianos.pdf>)¹⁵
- “Short survey of subject gateways activity”, Bohdana Stoklasova, Národní knihovne, Praga, República Txeca (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/152e-Stoklasova.pdf>).

4 Activitats i treballs del Comitè Permanent de la Secció d'Educació i Formació

4.1 Reunions generals del Comitè Permanent

El Comitè Permanent de la Secció d'Educació i Formació adscrita a la Divisió VII, d'Educació i Recerca, es reuní el dissabte 2 d'agost i el divendres 8 d'agost. Enguany hi ha hagut una renovació parcial del Comitè; per això, la reunió començà amb els resultats de les eleccions. Després de la presentació dels assistents, s'aprovà l'agenda i les actes del congrés de Glasgow, i es procedí a l'elecció dels nous càrrecs de la Secció: Terry Weech en serà el president els propers dos anys, Niels Ole Pors actuarà de secretari i John Harvey continuarà com a editor del SET bulletin, el butlletí de notícies de la Secció. A continuació, la presidenta sortint, Susan Lazinger, presentà el seu informe amb les prioritats i els treballs de la Secció, i destacà que aquesta és una de les seccions de l'IFLA que té més membres. Terry Weech explicà amb detall el programa preparat per al congrés de Berlín i l'estat de comptes del pressupost, i Françoise Lerouge va fer l'informe del seminari satèl·lit "e-Learning for Marketing and Management in Libraries" que, organitzat conjuntament per la Secció d'Educació i Formació i la Secció de Gestió i Màrqueting, va tenir lloc a Ginebra del 28 al 30 de juliol.

Una part important de les dues sessions es dedicà a revisar i comentar els projectes de la Secció que s'examinen més avall. Així mateix, també es dedicà temps a la planificació dels dos propers congressos a Buenos Aires i Oslo. Les noves directrius de l'IFLA obliguen a triar entre organitzar una sessió oberta o un taller/seminari, i ja no és possible, com fins ara, l'organització dels dos tipus de reunió. Tanmateix, després del congrés s'ha vist la possibilitat de tenir una sessió conjunta de totes les seccions que formen la Divisió. Si bé s'ha d'acabar de determinar, a Buenos Aires hi haurà un taller/seminari de tot un dia i una conferència que es convocaran properament amb els temes respectius següents: "The challenges of library and information science education in the developing world" i "The role of LIS educational institutions in promoting and providing life long learning activities".

El Comitè Permanent repassà les recomanacions del Social Responsibilities Discussion Group, que funcionà fins al congrés de Glasgow, amb vista a integrar en el pla estratègic de la Secció aquells punts que l'afecten. També aprovà l'organització d'un nou grup de discussió sobre aprenentatge electrònic, proposat per Ian Johnson, per al congrés de l'any vinent. Els grups de discussió es formen al voltant de temes d'actualitat i tenen un caràcter més informal que la resta d'unitats de l'IFLA -tot i que han de ser proposats per una Secció i aprovats pel Comitè Professional-; el manual de procediments de l'organisme estableix que es poden establir per a dos anys renovables, després dels quals s'han de dissoldre. Finalment, el Comitè començà a revisar el seu pla estratègic per als propers dos anys i acordà d'acabar aquesta tasca per correu electrònic.

Figura 3. Comitè Permanent de la Secció d'Educació i Formació

4.2 Projectes de la Secció d'Educació i Formació

En les dues sessions del Comitè Permanent de la Secció es revisà amb detall el treball d'actualització de la *World guide to library, archive and information science education*, que en

aquesta tercera edició és responsabilitat d'Evelyn Daniel. El Comitè féu força recomanacions sobre el contingut de la guia, que de moment avança molt lentament. Es formà un comitè assessor i es donaren directrius sobre les responsabilitats que han de tenir els editors regionals, que hauran de revisar les dades recollides de regions geogràfiques concretes. Finalment, també es recomanà d'enviar enquestes a trenta o quaranta institucions a tall de prova pilot. Si bé el projecte es preveia d'una durada de dos anys, és molt probable que aquest termini inicial s'hagi d'allargar.

Un altre projecte que està en marxa és l'elaboració de la història de la Secció. Ole Harbo s'ha compromès a acabar-la per al congrés de Buenos Aires. I entre els projectes nous, s'apròva una proposta d'Anna Maria Tammaro que, després de diversos comentaris, suggeriments i esmenes, quedà concretada amb el títol següent: "A survey of quality assurance models in LIS". L'estudi consistirà en l'anàlisi dels resultats d'una enquesta per determinar els models que els centres de biblioteconomia i documentació utilitzen per avaluar la seva qualitat -sistemes d'acreditació, d'avaluació, etc.

4.3 La sessió oberta i el taller de la Secció d'Educació i Formació

La sessió oberta de la Secció, que va tenir lloc el dilluns 19 d'agost, estava convocada amb el títol "Audiovisual and multimedia as part of the curricula in library schools and continuing education: visions and realities". S'hi van presentar quatre treballs que tractaven diversos aspectes de l'ensenyament de les tecnologies i amb tecnologies. Alan Poulter i David McMenemy, de la University of Strathclyde, al Regne Unit, van presentar la comunicació "Beyond ECDL: basic and advanced ICT skills for the new library professional" (http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/011e-Poulter_McMenemy.pdf).¹⁶ Hi informen d'un mòdul de tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) desenvolupat per als programes de màster en Information and Library Studies i en Information Management. La novetat del mòdul és que se centra en la tecnologia multimèdia i el seu punt de partida és l'European Computer Drivers License (ECDL) -un programa internacional de certificació de competències en les TIC que té el reconeixement d'uns seixanta països. El curs és molt pràctic i força autodirigit; setmanalment els alumnes han de respondre una enquesta per avaluar el funcionament del mòdul i quan el mòdul ja ha finalitzat, l'alumne avalua les seves competències en TIC amb relació a les competències que se li han demanat en la seva estada de pràctiques en biblioteques i altres centres d'informació.

La segona presentació "Technology and training: using video-presentation technique and communication skills" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/012e-Ninkov.pdf>),¹⁷ de Jasmina Ninkov, de la Biblioteca Pública Municipal Milutin Bojic de Belgrad, a Sèrbia, mostra com l'ús de presentacions audiovisuals en general i de vídeos en concret és molt adequada en els cursos de formació continuada, i com l'elaboració d'aquests materials requereix unes tècniques especials i una manera d'expressar i de comunicar els continguts que han de tenir en compte tant els destinataris com el mitjà d'expressió. La presentació enumera els aspectes que s'han de considerar per fer presentacions atractives que captin l'atenció dels destinataris.

Véronique Hadengue, de l'Haute École de Gestion de Genève (Suïssa), presentà el projecte "CALIS (computer-assisted learning for information searching)" (http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/013e_trans-Hadengue.pdf),¹⁸ un dels components del Campus Virtuel Suisse que consisteix en un programari destinat a estudiants d'econòmiques i d'odontologia amb l'objectiu que aprenguin a usar de manera sistemàtica i eficaç els recursos d'informació bibliotecaris -com ara diccionaris, revistes, llocs web i bases de dades- tant en format imprès com digital. El CALIS s'organitza en tres mòduls que es poden emprar conjuntament o per separat. El primer tracta del coneixement formal dels recursos, dels instruments i de les tècniques de la cerca i recuperació de la informació; el segon consisteix en pràctiques d'estratègies de cerca i recuperació, i el tercer ensenya a emprar i citar la informació recuperada. El CALIS està pensat tant per a la formació continuada en línia com perquè serveixi de suport als estudiants que fan cerques a la biblioteca.

La sessió es va cloure amb la presentació de Phyllis B. Spies, d'OCLC, "Report on the results of a global web-based survey of continuing education and training needs of library staff" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/014e-Spies.pdf>).¹⁹ S'hi resumeixen els resultats principals d'un estudi encarregat per OCLC i realitzat el 2002 que tenia l'objectiu d'analitzar les necessitats de formació del personal bibliotecari d'arreu del món i el potencial de cursos de formació continuada per mitjà del web. L'estudi es va fer mitjançant una enquesta web que obtingué un total de 2.112 respostes (un 32% procedent de països altres que els Estats Units d'Amèrica). S'hi recullen dades relatives al pressupost que les biblioteques destinen a formació, a la quantitat de cursos que rep el personal, als tipus de formació necessària, a l'acceptació de formació per mitjà del web i a les àrees on seria més necessària.

La Secció d'Educació i Formació organitza cada any un taller que serveix per conèixer aspectes de la formació de bibliotecaris i documentalistes al país on té lloc el congrés. Enguany el taller Library and Information Science Education in Germany va tenir lloc a la Humboldt-Universität, a

Berlín, i de fet el tema inicial de la trobada -l'educació en biblioteconomia i documentació a Alemanya- s'amplià amb comunicacions sobre aquests ensenyaments als altres dos països de parla alemanya, Àustria i Suïssa. Després de les paraules de benvinguda, Bernd Lorenz encetà la sessió amb una panoràmica sobre la situació dels estudis al primer país: l'adscripció majoritària a universitats de ciències aplicades ("Hochschulen") -amb l'única excepció de la Humboldt-Universität, que tradicionalment ha impartit els ensenyaments en el nivell de postgrau-, la vocació teòrica i pràctica, alguns aspectes del currículum, la tendència actual cap a la diversificació perquè els ensenyaments de biblioteconomia i documentació es combinin amb els de comunicació i mitjans, els canvis de nom recents de moltes escoles perquè palesin aquesta diversificació i l'inici dels primers programes en el marc establert a partir de la declaració de Bolonya per construir un espai europeu de l'ensenyament universitari.

Peter Vodosek, de la Fachhochschule Stuttgart, explicà els estudis de la seva institució, que ha estat la primera a Alemanya a establir programes que encaixen en el marc europeu -una altra escola d'aquest país que també ha iniciat aquesta tasca és la d'Hamburg. La Hochschule der Medien s'organitza en tres facultats -Fachbereich Druck und Medien, Fachbereich Electronic Media, Fachbereich Information und Kommunikation-, totes dedicades a diversos aspectes dels mitjans de comunicació. Els programes específics més relacionats amb l'àrea de biblioteconomia i documentació s'imparteixen a la Fachbereich Information und Kommunikation. Són els següents:

- Bibliotheks- und Medienmanagement, Diplom (diploma en gestió de biblioteques i recursos, se centra en l'estudi de biblioteques i altres centres d'informació)
- Bibliotheks- und Medienmanagement, Bachelor (*bachelor* en gestió de biblioteques i recursos)
- Bibliotheks- und Medienmanagement, Master (màster en gestió de biblioteques i recursos)
- Informationsdesign, Bachelor (*bachelor* en disseny d'informació)
- Informationswirtschaft, Diplom (diploma en gestió d'informació empresarial)
- Informationswirtschaft, Master (màster en gestió d'informació empresarial)

Com s'observa en la llista anterior, actualment a l'escola de Stuttgart conviuen els programes que han fet l'adaptació a l'espai europeu (*bachelors* i màsters) i els programes que han estat tradicionals a les universitats de ciències aplicades alemanyes i que condueixen a l'obtenció del diploma. A la Fachbereich Information und Kommunikation de la Fachhochschule Stuttgart, els programes de *bachelor* nous s'articulen en set semestres i continuen tenint un component pràctic important que inclou un cinquè semestre de pràctiques a biblioteques i altres centres d'informació.

Maria Seissl explicà el model austríac d'educació en biblioteconomia i documentació, que només es formalitzà com un ensenyament universitari el 1997 amb la posada en marxa de la Fachhochschule Informationsberufe a Eisenstadt, on s'imparteix un programa de quatre anys, en un primer nivell universitari, per a la formació de professionals de la informació. L'any següent s'inicià un programa de postgrau a la Donau-Universität Krems en gestió de biblioteques i d'informació. Fins ara, aquest tipus de formació més formal ha conviscut amb cursos de més o menys durada i molt pràctics destinats a la formació de bibliotecaris escolars, de bibliotecaris de biblioteca pública i de documentalistes. A més, la majoria de les places de bibliotecaris de biblioteca universitària funcionen encara amb el sistema que era habitual a molts països europeus: la formació a càrrec de l'estat després que el candidat hagi passat unes oposicions del cos específic de funcionaris. Aquesta situació està ara reorganitzant-se, en part perquè la legislació universitària ha canviat recentment i en part perquè també es treballa en l'adaptació del sistema educatiu a l'espai europeu. Sis de les 21 universitats austríaques podrien organitzar properament màsters europeus de dos anys en biblioteconomia i documentació que adoptarien des del primer moment el sistema de crèdits europeus.

El darrer treball sobre l'educació i la formació de bibliotecaris a Suïssa, de Josef Wandeler, no es va presentar a la jornada, però es pot llegir a l'adreça web següent:

http://www.trialog.ch/publ/20030807_IFLA/referat_en.htm. En aquest país, el reconeixement universitari dels estudis és també molt recent, dels anys noranta. Les universitats de ciències aplicades de Chur i Ginebra tenen programes de tres anys en biblioteconomia, documentació i arxivística que permeten l'especialització de l'alumnat en una d'aquestes tres àrees. A més, des de 1992, a la Universitat de Chur funciona un programa que cobreix les tres àrees anteriors i la de museus que també permet l'especialització de l'alumnat i que, en principi, va destinat a graduats d'altres disciplines que volen una especialització en biblioteconomia i documentació; el programa té una durada d'un any més una tesi.

Setembre de 2003

Notes

¹ Assumpció Estivill va ser membre del Comitè Permanent de la Secció de Catalogació de l'IFLA des

de l'agost de 1991 fins a l'agost de 2001; des d'aquesta mateixa data, ho és del Comitè Permanent de la Secció d'Educació i Formació. Encara continua formant part dels grups de treball Anonymous Classics, Guidelines for OPAC Displays i Use of Metadata Schemes de la Secció de Catalogació.

² World Library and Information Congress (2003: Berlín). *Programme and proceedings*. IFLA, 2003, latest rev.: August 25, 2003. <http://www.ifla.org/IV/ifla69/prog03.htm>. [Consulta: 29/08/2003].

³ IFLA. *ISBD(M): international standard bibliographic description for monographic publications*. 2002 rev. http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/isbd_m0602.pdf. [Consulta: 1/09/2003]. D'aquesta revisió de la ISBD(M), només hi ha la versió electrònica.

⁴ Vegeu les esmenes proposades a l'adreça següent: <http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/isbder-1102.htm>. [Consulta: 1/09/2003]. El termini de la revisió mundial s'acabà el gener de 2003.

⁵ L'adreça de la pàgina inicial del grup de treball sobre FRBR és la següent: <http://www.ifla.org/VII/s13/wgfrbr/wgfrbr.htm>. [Consulta: 1/09/2003].

⁶ Meeting of Experts on an International Cataloguing Code (1r: 2003: Frankfurt). *1st IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code: July 28-30, 2003, Frankfurt am Main, Germany*. Deutsche Bibliothek, Hannelore Effelsberg: 01.09.2003. http://www.ddb.de/news/ifla_conf_index.htm. [Consulta: 1/09/2003].

⁷ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/120s_trans-Hider.pdf.

⁸ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/036s_trans-Stubley.pdf.

⁹ Els treballs presentats a la sessió de la Secció de Bibliografia foren els següents: Beaudiquez, Marcelle. "Pérennisation des bibliographies nationales dans le nouvel environnement virtuel de l'information" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/142f-Beaudiquez.pdf>). [Consulta: 1/09/2003]. Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/142s_trans-Beaudiquez.pdf. Knutsen, Unni. "Electronic national bibliographies: state of the art review" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/109e-Knutsen.pdf>). [Consulta: 1/09/2003]. Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/109s_trans-Knutsen.pdf. Zumer, Maja. "Guidelines for electronic bibliographies: are they needed?" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/108e-Zumer.pdf>). [Consulta: 1/09/2003]. Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/108s_trans-Zumer.pdf. Hakala, Juha. "Future role of (electronic) national bibliographies" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/155e-Hakala.pdf>). [Consulta: 1/09/2003]. Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/155s_trans-Hakala.pdf.

¹⁰ O'Neill, Ed; Chan, Lois Mai. "FAST (Faceted Application of Subject Terminology)" (http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/010e-ONeill_Mai-Chan.pdf). [Consulta: 1/09/2003].

¹¹ Slavic, Aida. "UDC implementation: from library shelves to a structured indexing language" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/032e-Slavic.pdf>). [Consulta: 1/09/2003].

¹² Landry, Patrice. "SWD/RSWK at the Swiss National Library: celebrating 5 years of indexing and cooperation" (<http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/033e-Landry.pdf>). [Consulta: 1/09/2003].

¹³ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/053s_trans-Howarth.pdf.

¹⁴ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/054s_trans-Stoklasova_Balikova_Celbova.pdf.

¹⁵ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/055s_trans-Pianos.pdf.

¹⁶ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/011s_trans-Poulter_McMenemy.pdf.

¹⁷ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/012s_trans-Ninkov.pdf.

¹⁸ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/013s_trans-Hadengue.pdf.

¹⁹ Versió espanyola a: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/014s_trans-Spies.pdf.

Articles del mateix autor a Temària

[Estivill Rius, Assumpció](#)

[[més informació](#)]

 guardando log...

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Barcelona, desembre de 2003
<http://www.ub.edu/biblio> • [Comentaris](#)

 [Recomanar](#) • [Citació](#) • [Estadístiques](#) • [Metadades](#)
Els textos publicats a *BiD* estan subjectes a una llicència de [Creative Commons](#)
[Política de privadesa](#)
[UB](#) • [Facultat](#) • [BiD](#)